

Parastā egle (latīņu: *Picea abies*) ir vienmāju priežu dzimtas kujkoks. Plaši izplatīta kokaugu suga Latvijā - otrajā vietā aiz parastās priedes (*Pinus sylvestris*).

Parastās egles mūža ilgums ir 200-300 gadu. Tā var sasniegt līdz 40 m augstumu. Parastajai eglei ir konusveida vainags ar atstāvošiem vai mazliet nokareniem zariem. Miza sarkanbrūna vai pelēka, atlobās sarkanbrūni līdz sarkandzelteni. Skujas pa 1, tumšzaļas, četršķautņainas, ar kātiņu, pie koka paliek 5-7, reizēm pat 10 gadus. (skujai nobirstot, kātiņš paliek pie dzinuma). Parastā egle sāk ziedēt 25-30 gadu vecumā. Eglei ir sekla sakņu sistēma, novietota virsējā augsnes slānī. Ja egļu audze nav aizsargāta no valdošā vēja puses ar citu audzi vai mežmalas kokiem, tās bieži izgāž vējš. Egles zied maijā, un čiekuri ienākas tā paša gada oktobrī. Sēklas izbirst pavasarī — martā, aprīlī, tās ir tikpat lielas kā parastajai priedei, bet, kopā sabērtas, ir brūnā krāsā.

Egles ir mūžzaļi, vidēji lieli vai lieli koki, ar konisku vainagu un seklu, bet plašu sakņu sistēmu. Egle ir ātraudzīga, ja tā aug labvēlīgos apstākļos, pirmos 25 dzīves gados tā var izaugt apmēram nepilnu metru gadā un kopumā dzīves laikā sasniegt no 25 līdz 60 metru garumu ar stumbra apkārtmēru līdz diviem metriem.

Egles ir ilgdzīvotājas (to vecums var sasniegt 200 – 600 gadu), tāpēc stādot egles jādomā ilgtermiņā un rūpīgi jāizvēlas egles atrašanās vieta. Egles aug barības vielām bagātākās augsnēs nekā priedes, bet slikti panes pārpurvošanos. Parastā egle ir izteikti ēncietīga suga. Ilgi var augt citu koku noēnojumā.

Egļu ģintī ir apmēram 50 sugas, un tās visas savvaļā aug Ziemeļu puslodē: mērenā klimata

zonā jauktajos mežos, taigā un skujkoku mežos kalnos. Apmēram puse sugu cēlušās Ķīnā, liela daļa Krievijas plašumos, bet Eiropā – tikai trīs sugas.

Dekoratīviem nolūkiem ir izveidoti vairāki simti parastās egles šķirņu, kas atšķiras pēc auguma, zarojuma, skuju garuma, formas, krāsas un izvietojuma attiecībā pret zaru, kā arī pēc čiekuru lieluma, formas un krāsas. Ir selekcionētas gan ļoti maza auguma egles, gan egles, kas vairāk piemērotas dzīvžogiem, bet ja sētā gribas eglīti, kas nepārsniedz 2-3 m augstumu, jāizvēlas šķirne, jo pamatsugu tik zemu noturēt ir grūti, arī regulāri un pamatīgi apgriežot

Parastajai eglei ir konusveida vainags ar atstāvošiem vai mazliet nokareniem zariem, kuri izkārtoti mieturos. Koka miza ir sarkanbrūna vai pelēcīga. Jaunajiem kokiem tā ir gluda, vēlāk sāk lobīties, veidojot sarkanbrūnas vai sarkandzeltenas plēksnes. Egles skujas ir tumši zaļas, spīdīgas, īsas (2 - 3 cm), uz zariem blīvi izkārtotas un asas. Pati skuja pie koka paliek vidēji 5 – 7 gadus, dažreiz pat 10 gadus. Skujai nobirstot, tās pamatnīte paliek pie zara, tādējādi padarot tos grubuļainus.

Parastā egle sāk ziedēt maijā, jūnijā, sasniedzot 25 – 30 gadu vecumu. To apputeksnē vējš. Dzeltēnīgie līdz spilgti sarkanie vīrišķie ziedi atrodas uz iepriekšējā gada dzinumiem blīvos sakopojumos, bet sievišķie ziedi atrodas iepriekšējā gada dzinumu galos un ir bāli zaļi. No sievišķajiem ziediem attīstās iegareni olveidīgi, nokareni čiekuri (apmēram 7 – 15 cm), un tie nogatavojas rudenī. Egļu sēklas atrodas čiekuros un no tiem izbirst nākamajā pavasarī (martā, aprīlī), taču paši čiekuri nokrīt gadu vai pat vēlāk pēc sēklu izbiršanas

Parastā egle ir izteikti ēncietīga un augsnes ziņā mazprasīga, un vislabāk tā jutīsies skābā (pH 5,0 - 6,5) podzolētā smilšmāla augsnē, kuras virskārtā uzkrāties skābais trūds. Ja augsnes pamatslānis ir neauglīga smilts, zeme jāielabo vismaz 60 – 100 cm dziļumā un ap 100 cm diametrā ap stādu, bet mālainās augsnēs pietiks ar 40 - 60 cm ielabotu kūdrainu melnzemi. Stādot egles, jāņem vērā, ka tās necieš pārpurvošanos, kā arī sausumu – tās priecāsies par pietiekami mitru augsni, kur optimālu mitrumu palīdzēs nodrošināt mulčas slānis (5 līdz 7cm biezs – atkarībā no koka izmēra). Tāpat egles ir ļoti jutīgas pret piesārņotu gaisu, tādēļ tās nav piemērotas pilsētām, jo tur tās nīkuļos. Izraugoties stādīšanas vietu, jāņem vērā, ka eglēm ir sekla sakņu sistēma, tādēļ tās var ciest no sausuma, apsald pavasara salnās, vai tās var izgāzt vējš.

Konteinerstādus var stādīt tik ilgi, kamēr vien zeme nav sasalusi. To sakņu kamols ir kompakts un pārstādīšanas laikā faktiski netiek traumēts. Kailsakņu stādus vislabāk stādīt pavasarī - ideālais laiks ir maija pirmā dekāde, vai rudenī atkarībā no laikapstākļiem - no augusta vidus līdz septembra beigām. Ja egles būs iestādītas pareizi ielabotā augsnē, pirmajā gadā tā nav papildus jāmēslo - vien jānodrošina ar nepieciešamo mitrumu. Ttaču pavasarī, kad sniegs nokūsis un atsākas veģetācija, to jāmēslo ar skuju kokiem paredzēto mēslojumu. Jāatceras, ka egļu mēslošanai nedrīkst izmantot svaigus kūtsmēslus vai vircu.

Egles griež to miera periodā, kad iestājas vēss laiks un nav sniega, kas traucētu uztvert augu kopumā. Vislabāk egles apgriezt no oktobra līdz nākamā gada martam. Egļu dzīvžogus apgriež pēc vajadzības, bet jāņem vērā, ka egles nedrīkst griezt maijā un jūnijā, kad ir to intensīvas augšanas un jauno dzinumu veidošanās laiks, jo zari apgriežot sveķojas. Parasti eglēm īsina uz sāniem, ārpus vainaga augošos zarus un konkurējošās galotnes. Zarus īsina aptuveni 1 - 1,5 cm virs pumpuriem, lai pavasarī, kad sāks augt jaunie dzinumi, griezuma vieta būtu pēc iespējas mazāk pamanām. Galveno galotni parasti neīsina.

Egli apdraud daudzi kukaiņi un to kāpuri. Bīstamākais kaitēklis ir egļu astoņzobu mizgrauzis. Postījumus var nodarīt tauriņi - egļu mūķene un egļu čiekuru tinējs. Lielu ļaunumu nodara sakņu piepes izraisītā sakņu trupe, kā arī laputis, kas sūc sulu no jaunajām skujām un dzinumiem. Tas izraisa skuju un dzinumu dzeltēšanu, mazina dzinumu pieaugumus un novājina augu. Egles apdraud arī Sibīrijas hermese - kāpuri un pieaugušie hermesi sūc skuju sulu, no kā uz skujām veidojas dzeltenīgi plankumi, un bojātās skujas priekšlaicīgi nobirst. Nopietnu bojājumu gadījumā koks var pat aiziet bojā. Skujbire rudenī izraisa egļu skuju dzeltēšanu, brūnganu plankumu veidošanos un biršanu. Skujbiri izraisa sēne, kuras attīstībai labvēlīgs ir mitrs un lietains laiks. To apkaro, izmantojot bioloģiskos augu aizsardzības līdzekļus vai nopietnākas invāzijas gadījumā pat ķīmiskos līdzekļus, ko var iegādāties specializētos veikalos.

Egles pamatsuga sava lielā auguma dēļ ir piemērota dēstīšanai liela mēroga platībās – parkos, lielos dārzos, plašās lauku sētās – gan kā atsevišķi augošs koks, gan iekļauta dekoratīvos stādījumos. Tāpat egles ir piemērotas vēja aizsargjoslu veidošanai un neizmantojamo lauksaimniecības zemju apmežošanai.

Tomēr eglēm nav tikai dekoratīvs pielietojums, bet arī ļoti praktisks. Egles koksni var viegli pārstrādāt, to var krāsot, šķelt un līmēt, tāpat tai ir arī ļoti augsta celtspēja, tāpēc to izmanto celtniecībā un mēbeļu rūpniecībā. Sevišķi augstu egles koksni vērtē celulozes un papīra rūpniecībā. No egles koksnes izgatavo arī mūzikas instrumentus, bet tās skuju un sveķus izmanto parfimērijas līdzekļu, zāļu ražošanai, kā arī aromterapijā.

© darznica.lv

EGĻU STĀDUS VAR IEGĀDĀTIES:

Nosaukums/ www

Darbības veids

Kokaudzētava Bulduri

www.stadibulduri.lv

Dekoratīvo stādu audzēšana, dižstādi, ziemcietes, lapu koki un krūmi. Apzaļumošana, bērnu rotaļu laukumi.

Z/S „Lēpes”

www.lepes.lv

Plaša dekoratīvo augu kolekcija, kurā jau vairākus gadus tiek veiksmīgi aklimatizēti un audzēti stādi.

Stādaudzētava Blidene

www.stadiblidene.lv

Dekoratīvo stādu audzēšana, stādu komplektēšana, dižstādi

Stādaudzētava Dimzas

www.dimzas.com

Tikai Latvijā (pašu) audzēti stādi, neizmantojot intensīvās tehnoloģijas

Nacionālais Botāniskais dārzs, Salaspils

www.nbd.gov.lv

Nacionālajā botāniskajā dārzā tiek uzturētas zinātniski dokumentētas dzīvo augu kolekcijas ar mērķi izpētīt un audzēt stādus.

Zaļais serviss

www.zalaisseviss.lv

Dekoratīvo stādu tirdzniecība, dižstādi, stādu komplektēšana, dārzkopības preces. Latvijas ražojumi.

Zaļā Rota SIA

www.zalarota.lv

Labklājības dārzu veidošana. Stādu audzēšana: dekoratīvie skuju koki, virši un ērikas, rododendri - mūžzaļie krūmi.

Meža Rasas SIA

www.mezarosas.lv

Latvijā audzēti dekoratīvie koki un krūmi. Dendrārijs

Zaļenieku kokaudzētava

www.zalenieki.lv

Potēti koki un krūmi. Dekoratīvo stādu audzēšana